

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

(ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ)

ΥΠΟΘΕΣΗ Δ. Τ. ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Αριθ. Προσφυγής: 26021/10)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

14 Νοεμβρίου 2013

Η παρούσα απόφαση είναι οριστική. Μπορεί να υποστεί διορθώσεις ως προς τους τύπους.

ΑΠΟΦΑΣΗ Δ.Τ. ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Στην υπόθεση Δ.Τ. κατά της Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), συνεδριάζον σε μία Επιτροπή αποτελούμενη από τους:

ELISABETH STEINER, *Πρόεδρο,*

ΛΙΝΟ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΣΙΣΙΛΙΑΝΟ,

KSENIJA TURKOVIC, *Δικαστές*

και από τον ANDRE WAMPACH, *Αναπληρωτή Γραμματέα Τμήματος,*

Αφού διασκέφθηκε εν Συμβουλίω την 22α Οκτωβρίου 2013,

Εκδίδει την εξής απόφαση, που υιοθέτησε την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Στην έναρξη της υπόθεσης υπάρχει μία προσφυγή (αριθ. 26021/10) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας και σχετικά με την οποία ένας υπήκοος αυτού του Κράτους, ο Κύριος Δ. Τ. («ο προσφεύγων»), προσέφυγε στο Δικαστήριο την 26η Απριλίου 2010 σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ατομικών ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από τον Κύριο Β. ΧΟΙΡΔΑΡΗ και από την Κυρία Ε. ΜΙΧΟΥ, Δικηγόρους, Μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους εντεταλμένους του φορέα της, από τον Κύριο Δ. ΚΑΛΟΓΗΡΟ, Εισηγητή στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και από την Κυρία Κ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ, Πάρεδρο στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.

3. Την 8η Δεκεμβρίου 2011, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

4. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το έτος 1940 και είναι κάτοικος Γλυφάδας.

5. Με την απόφαση αριθ. 4158/1561 της 9ης Αυγούστου 1985, το Ελληνικό Κράτος προέβη στην απαλλοτρίωση κτηματικής περιουσίας συνολικής επιφάνειας 6.200 τ.μ. προς όφελος του Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων. Το οικόπεδο του προσφεύγοντος αποτελούσε μέρος των απαλλοτριούμενων ιδιοκτησιών.

6. Με την απόφαση αριθ. 2421/1987, το Εφετείο Αθηνών όρισε την οριστική τιμή μονάδας της αποζημίωσης στο τετραγωνικό μέτρο. Μία αποζημίωση κατεβλήθη στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων προς όφελος του προσφεύγοντος. Σε μία ημερομηνία που δεν καθορίζεται, ο προσφεύγων πληρώθηκε αυτό το ποσό.

7. Την 10η Σεπτεμβρίου 2004, ο προσφεύγων ζήτησε από το Δημόσιο να προβεί στην ανάκληση της απαλλοτρίωσης, διαβεβαιώνοντας ότι οι εργασίες δεν είχαν προχωρήσει και ότι ένα μέρος της απαλλοτριούμενης επιφάνειας παρέμενε ανεκμετάλλευτο.

8. Απέναντι στη σιγή του Δημοσίου, ισοδύναμη σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο με μία άρνηση να ικανοποιήσει το αίτημά του, ο προσφεύγων προσέφυγε, την 28η Δεκεμβρίου 2004, στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

9. Την 6η Απριλίου 2009, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την προσφυγή του, με την αιτιολογία ότι ο σκοπός του δημοσίου συμφέροντος που επεδίωκε την απαλλοτρίωση δεν είχε εγκαταληφθεί, εφόσον τα σχολικά κτίρια είχαν ήδη κατασκευασθεί και από το Σεπτέμβριο του 2004 στέγαζαν σχολεία. Όσο για το δήθεν ανεκμετάλλευτο μέρος του οικοπέδου, το Συμβούλιο της Επικρατείας σημείωσε ότι θα χρησίμευε σε εξωτερική αυλή των σχολείων (απόφαση αριθ. 1243/2009). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και επικυρώθηκε την 26η Νοεμβρίου 2009.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

I. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

10. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η διάρκεια της διαδικασίας παρέβλεψε την αρχή της «λογικής προθεσμίας» έτσι όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, που συντάσσεται ως εξής:

«Κάθε άτομο έχει δικαίωμα να ακουστεί η υπόθεσή του (...) σε μία λογική προθεσμία, από ένα Δικαστήριο (...), που θα αποφασίσει (...) σχετικά με τις

αμφισβητήσεις πάνω στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του που έχουν αστικό χαρακτήρα (...))»

11. Η Κυβέρνηση δεν υπέβαλε παρατηρήσεις.

A. Επί του παραδεκτού

12. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η διαμαρτυρία αυτή δεν είναι πρόδηλα κακώς στηριζόμενη υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Επιπλέον, επισημαίνει ότι δεν προσκρούει σε κανένα άλλο λόγο απαράδεκτου. Αρμόζει λοιπόν να την κηρύξει παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη

13. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη ξεκίνησε την 28η Δεκεμβρίου 2004 με την προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας από τον προσφεύγοντα και έληξε την 26η Νοεμβρίου 2009, ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση αριθ. 1243/2009 καθαρογράφηκε και επικυρώθηκε. Διήρκεσε λοιπόν περισσότερο από τέσσερα έτη και έντεκα μήνες για ένα βαθμό δικαιοδοσίας.

2. Λογικός χαρακτήρας της διαδικασίας

14. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο λογικός χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις περιστάσεις της υπόθεσης και λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια που διατίθενται από την νομολογία της, ιδιαίτερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, τη συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη των αρμοδίων Αρχών καθώς και το διακύβευμα της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλ. ανάμεσα σε πολλές άλλες, *Βασίλειος Αθανασίου κ.λπ. κατά της Ελλάδας*, αριθ. 50973/08, 21 Δεκεμβρίου 2010).

15. Το Δικαστήριο αντιμετώπισε πολλές φορές υποθέσεις που έθεταν ζητήματα παρόμοια με αυτό της προκειμένης περίπτωσης και διαπίστωσε την

παράβαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλ. την προαναφερόμενη, *Βασίλειος Αθανασίου κ.λπ.*).

16. Σημειώνει ότι η υπόθεση δεν παρουσίαζε καμία πολυπλοκότητα. Και σαν να μην έφθανε αυτό, το Δικαστήριο δεν επισημαίνει κανένα στοιχείο που να προσάπτει ευθύνη στον προσφεύγοντα για την επιμήκυνση της διαδικασίας. Λαμβάνοντας υπόψη την νομολογία της ως προς την υπόθεση, θεωρεί ότι στην προκειμένη περίπτωση η διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας ήταν υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

17. Συνεπώς, υπήρξε παράβαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

18. Ο προσφεύγων διαμαρτύρεται επίσης για το γεγονός ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κανένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο για να διαμαρτυρηθεί κανείς για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης, το οποίο συντάσσεται ως εξής:

«Κάθε άτομο του οποίου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που αναγνωρίζονται στη (...) Σύμβαση παραβιάστηκαν, έχει δικαίωμα στη χορήγηση ενός αποτελεσματικού ένδικου μέσου ενώπιον εθνικού Δικαστηρίου, ακόμα και αν η παραβίαση έγινε από άτομα που ενεργούσαν κατά την άσκηση των επίσημων καθηκόντων τους.»

A. Επί του παραδεκτού

19. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η διαμαρτυρία αυτή δεν είναι πρόδηλα κακώς στηριζόμενη υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Επισημαίνει άλλωστε ότι δεν προσκρούει σε κανένα άλλο λόγο απαράδεκτου. Αρμόζει λοιπόν να την κηρύξει παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

20. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο ενώπιον εθνικού Δικαστηρίου που επιτρέπει τη διαμαρτυρία για παράβλεψη της υποχρέωσης, που επιβάλλεται από το άρθρο 6 § 1, να ακουστούν οι υποθέσεις σε μία λογική προθεσμία (βλ. *Kudla κατά της Πολωνίας* [GC], αριθ. 30210/96, § 156, απόφαση Ε.Δ.Δ.Α. 2000-XI).

21. Άλλωστε, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσέφερε στους ενδιαφερόμενους ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο υπό την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης που να τους επιτρέπει να διαμαρτυρηθούν για τη διάρκεια μιας διαδικασίας (βλ. ανάμεσα σε πολλές άλλες, την προαναφερόμενη, *Βασίλειος Αθανασίου κ.λπ.*, §§ 33-35).

22. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι την 12η Μαρτίου 2012 δημοσιεύθηκε ο Νόμος αριθ. 4055/2012 σχετικά με την ευθυδικία και τη λογική διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας, που τέθηκε σε ισχύ την 2α Απριλίου 2012. Δυνάμει των άρθρων 53 και επόμενων του προαναφερθέντος Νόμου, ένα νέο ένδικο μέσο καθιερώθηκε το οποίο επέτρεπε στους ενδιαφερόμενους να διαμαρτύρονται για την διάρκεια κάθε δίκης με μία διοικητική διαδικασία μέσα σε προθεσμία έξι μηνών από την ημερομηνία δημοσίευσης της σχετικής απόφασης. Ωστόσο, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο Νόμος αυτός δεν έχει αναδρομική ισχύ. Συνεπώς, δεν προβλέπει ένα τέτοιο ένδικο μέσο για τις υποθέσεις που έχουν ήδη περατωθεί έξι μήνες πριν από την έναρξη της ισχύος του.

23. Στην προκειμένη περίπτωση, η απόφαση αριθ. 1243/2009 του Συμβουλίου της Επικρατείας δημοσιεύθηκε την 6η Απριλίου 2009, δηλαδή πάνω από έξι μήνες πριν από την έναρξη της ισχύος του Νόμου αριθ. 4055/2012. Επομένως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 13 της Σύμβασης, εξαιτίας της απουσίας, την περίοδο των γεγονότων, στο εσωτερικό δίκαιο ενός ένδικου μέσου που θα είχε επιτρέψει στον προσφεύγοντα να λάβει την κύρωση του δικαιώματός του να δει την υπόθεση του να ακούγεται σε μία λογική προθεσμία, υπό την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

III. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

24. Επικαλούμενος το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, ο προσφεύγων διαμαρτύρεται για προσβολή του δικαιώματός του ως προς το σεβασμό των περιουσιακών του στοιχείων ισχυριζόμενος ότι στερήθηκε του αγαθού του για μία μεγάλη περίοδο προτού υλοποιηθεί το επιδιωκόμενο από τη διαδικασία της απαλλοτρίωσης έργο.

25. Έχοντας λάβει υπόψη το σύνολο των στοιχείων στην κατοχή του και τη νομολογία του σχετικά με την υπόθεση (βλ. *Παπαδοπούλου κ.λπ. κατά της Ελλάδας*, αριθ. 53901/00, 14 Μαρτίου 2002 και *Μπιτσίνας κατά της Ελλάδας* (απόφ.), αριθ. 33076/02, 23 Νοεμβρίου 2004), το Δικαστήριο, στο βαθμό που είναι αρμόδιο να κρίνει τους διατυπωθέντες ισχυρισμούς, δεν επεσήμανε καμία ένδειξη παραβίασης των δικαιωμάτων και ελευθεριών που διασφαλίζονται από τη Σύμβαση ή από τα Πρωτόκολλα της. Ιδιαίτερα, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, όπως το θεώρησε το Συμβούλιο της Επικρατείας, η κρινόμενη απαλλοτρίωση επεδίωκε έναν νόμιμο σκοπό «δημοσίου συμφέροντος» και ότι ο σκοπός της απαλλοτρίωσης δεν είχε εγκαταληφθεί.

26. Έπεται ότι η διαμαρτυρία αυτή είναι πρόδηλα αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

IV. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

27. Κατά το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Αν το Δικαστήριο δηλώσει ότι υπήρξε παράβαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλώς Συμβαλλόμενου Μέρους επιτρέπει μονάχα την ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παράβασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί στον παθόντα, αν συντρέχει λόγος, δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Βλάβη

28. Ο προσφεύγων απαιτεί 30.000 Ευρώ για την ηθική βλάβη που υπέστη.

29. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση. Διαβεβαιώνει επιπλέον ότι μία διαπίστωση παράβασης θα αποτελούσε από μόνη της επαρκή δίκαιη ικανοποίηση και εν πάση περιπτώσει, αν το Δικαστήριο θεωρεί ότι πρέπει να χορηγηθεί χρηματική ικανοποίηση, αυτή πρέπει να είναι κατώτερη των 2.000 Ευρώ.

30. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι συντρέχει λόγος να χορηγήσει στον προσφεύγοντα 3.200 Ευρώ για την ηθική βλάβη που υπέστη, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

Β. Δικαστικά έξοδα

31. Ο προσφεύγων ζητεί επίσης 1.230 Ευρώ για τα έξοδα στα οποία υπεβλήθη ενώπιον του Δικαστηρίου. Προσκομίζει ένα τιμολόγιο υπογεγραμμένο από το Δικηγόρο του, στο οποίο αναγράφεται το αιτούμενο ποσό.

32. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί αυτές τις αξιώσεις.

33. Σύμφωνα με την σταθερή νομολογία του Δικαστηρίου, η χορήγηση δικαστικών εξόδων κατά το άρθρο 41 προϋποθέτει ότι ενυπάρχουν καθιερωμένες η αλήθεια τους, η αναγκαιότητά τους και, επιπλέον, ο λογικός χαρακτήρας του ποσοστού τους (*Ιατρίδης κατά της Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], αριθ. 31107/96, § 54, απόφαση Ε.Δ.Δ.Α. 2000-XI).

34. Στην προκειμένη περίπτωση, έχοντας λάβει υπόψη τα στοιχεία στην κατοχή του και τα ανωτέρω αναφερόμενα κριτήρια, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να χορηγήσει στον προσφεύγοντα 500 Ευρώ για το σκοπό αυτό, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται από αυτόν ως φόρος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

35. Το Δικαστήριο κρίνει πρέπον να προσαρμόσει το ποσοστό των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο διευκόλυνσης της οριακής δανειοδότησης ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίους πόντους.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς τις διαμαρτυρίες σχετικά με την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας και με την απουσία εσωτερικού αποτελεσματικού ενδίκου μέσου για το σκοπό αυτό και απαράδεκτη ως προς τα υπόλοιπα·
2. *Ορίζει* ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης·
3. *Ορίζει* ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 13 της Σύμβασης·
4. *Ορίζει*
 - α) ότι το εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες, τα εξής ποσά:
 - i) 3.200 Ευρώ (τρεις χιλιάδες διακόσια Ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για ηθική βλάβη·
 - ii) 500 Ευρώ (πεντακόσια Ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από αυτόν, για δικαστικά έξοδα·
 - β) ότι από τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας και έως την καταβολή, τα ποσά αυτά θα επαυξάνονται με απλό τόκο κατά ένα ποσοστό ίσο με εκείνο της διευκόλυνσης της οριακής δανειοδότησης ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που θα εφαρμόζεται εκείνη την περίοδο, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίους πόντους·
5. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης ως προς τα υπόλοιπα.

Συνετάγη στη γαλλική γλώσσα, κατόπιν κοινοποιήθηκε γραπτώς την 14η Νοεμβρίου 2013, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ TRADUCTION OFFICIELLE OFFICIAL TRANSLATION

Νο Φ 092.22/7380

ANDRE WAMPACH

Αναπληρωτής Γραμματέας

ELISABETH STEINER

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

ΑΘΗΝΑ, την 11-12-2013.

Η Μεταφράστρια ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΛΕΒΕΝΤΗ